

Cauza C-54/08

Comisia Europeană împotriva Republicii Federale Germania

„Neîndeplinirea obligațiilor de către un stat membru — Articolul 43 CE —
Libertatea de stabilire — Notari — Condiție de cetățenie — Articolul 45 CE —
Participarea la exercitarea autorității publice — Directivele 89/48/CEE
și 2005/36/CE”

Concluziile avocatului general P. Cruz Villalón prezentate la 14 septembrie 2010	I - 4359
Hotărârea Curții (Marea Cameră) din 24 mai 2011	I - 4360

Sumarul hotărârii

1. *Libera circulație a persoanelor — Libertatea de stabilire — Libera prestare a serviciilor — Derogări — Activități asociate exercitării autorității publice — Activități notariale — Excludere — Condiție de cetățenie pentru accesul la profesia de notar — Inadmisibilitate (art. 43 CE și art. 45 primul paragraf CE)*
2. *Acțiune în constatarea neîndeplinirii obligațiilor — Obiectul litigiului — Stabilire în cursul procedurii precontencioase — Adaptare în temeiul unei modificări în dreptul Uniunii — Admisibilitate — Condiții (art. 226 CE)*

3. *Acțiune în constatarea neîndeplinirii obligațiilor — Examinarea de către Curte a temeiniciei — Situație care trebuie luată în considerare — Situația la expirarea termenului stabilit în avizul motivat — Situație de incertitudine rezultată din împrejurările speciale survenite cu ocazia procesului legislativ — Inexistența unei neîndepliniri a obligațiilor*
(art. 43 CE, art. 45 primul paragraf CE și art. 226 CE; Directiva 2005/36 a Parlamentului European și a Consiliului)

1. Nu își îndeplinește obligațiile care îi revin în temeiul articolului 43 CE un stat membru a cărui reglementare impune o condiție de cetățenie pentru accesul la profesia de notar, atât timp cât activitățile încredințate notarilor în ordinea juridică a acestui stat membru nu sunt asociate exercitării autorității publice în sensul articolului 45 primul paragraf CE. În această privință, articolul 45 primul paragraf CE constituie o derogare de la regula fundamentală a libertății de stabilire, care trebuie să primească o interpretare care limitează sfera acesteia la ceea ce este strict necesar pentru ocrotirea intereselor pe care statele membre le pot proteja în temeiul acestei prevederi. În plus, această derogare trebuie restrânsă numai la activitățile care reprezintă în sine o participare directă și specifică la exercitarea autorității publice.

Pentru a aprecia dacă activitățile încredințate notarilor presupun o participare directă și specifică la exercitarea autorității publice, trebuie să se ia în

considerare natura activităților exercitate de notari. În această privință, în cazul diferitor activități exercitate de notari, în pofida efectelor juridice importante conferite actelor lor, lipsește o participare directă și specifică la exercitarea autorității publice în sensul articolului 45 primul paragraf CE, în măsura în care fie voința părților, fie supravegherea sau decizia instanței au o importanță deosebită.

Astfel, pe de o parte, în ceea ce privește actele autentice, fac obiectul autentificării numai actele sau convențiile la care părțile au consimțit în mod liber, iar notarul nu poate modifica în mod unilateral convenția care i se prezintă spre autentificare fără a lua în prealabil consimțământul părților. De altfel, deși obligația de verificare care revine notarilor urmărește, desigur, un obiectiv de interes general, doar urmărirea acestui obiectiv nu poate totuși să justifice rezervarea prerogativelor necesare în acest

scop numai notarilor resortisanți ai statului membru în cauză și nici să fie suficientă pentru ca o anumită activitate să fie considerată asociată în mod direct și specific exercitării autorității publice.

privind o moștenire viitoare, precum și contractele de renunțare la o moștenire sau la rezerva succesorală, precum și intervenția notarului în materia dreptului societăților.

Pe de altă parte, în ceea ce privește forța executorie, deși aplicarea de către notar a formulei executorii pe actul autentic îi conferă acestuia din urmă forță executorie, aceasta se întemeiază pe voința părților de a încheia un act sau o convenție, după verificarea de către notar a conformității lor cu legea, și de a le conferi forța executorie menționată. De asemenea, forța probantă pe care o are un act notarial ține de regimul probelor și nu are, așadar, efecte directe asupra problemei dacă activitatea care presupune întocmirea acestui act reprezintă, în sine, o participare directă și specifică la exercitarea autorității publice, cu atât mai mult dacă actul notarial nu obligă în mod necondiționat instanța în exercitarea puterii sale de apreciere, aceasta luând decizia în funcție de convingerea sa intimă.

Un stat membru nu poate să invoce în această privință nici competența, conferită notarilor într-un anumit land, de autentificare a actelor care stabilesc un parteneriat înregistrat între persoane de același sex, de vreme ce, pentru a-și putea produce efectele, un asemenea parteneriat trebuie, în plus, să fie înscris în registrul de stare civilă prin grija ofițerului de stare civilă, care, pe de altă parte, este însărcinat cu ținerea respectivului registru.

Aceste considerații se aplică *mutatis mutandis* actelor care, sub sancțiunea nulității, trebuie încheiate prin act notarial, cum ar fi, de exemplu, contractele privind dobândirea și transferul dreptului de proprietate asupra unui teren și cele privind transferul unui patrimoniu actual, promisiunile de donație, convențiile matrimoniale, pactele

În sfârșit, în ceea ce privește statutul specific al notarilor, în primul rând, întrucât calitatea serviciilor prestate poate varia de la un notar la altul în funcție, printre altele, de aptitudinile profesionale ale persoanelor în cauză, rezultă că, în limitele competențelor lor teritoriale respective, notarii își exercită profesia în condiții de concurență, ceea ce nu este caracteristic exercitării autorității publice. În al doilea rând, pentru actele întocmite în cadrul

activității sale profesionale răspunde numai notarul.

o încălcare a normelor fundamentale de procedură aplicabile în cadrul constatării neîndeplinirii obligațiilor.

(a se vedea punctele 83, 85, 86, 88, 89, 91, 92, 95-97, 99-101, 103, 106-111 și 116)

(a se vedea punctul 128)

2. În cadrul unei acțiuni în constatarea neîndeplinirii obligațiilor, deși concluziile cuprinse în cererea introductivă nu pot fi extinse, în principiu, dincolo de neîndeplinirea obligațiilor invocată în dispozitivul avizului motivat și în scrisoarea de punere în întârziere, nu este mai puțin adevărat că Comisia poate solicita constatarea neîndeplinirii obligațiilor care provin din versiunea inițială a unui act al Uniunii, modificat sau abrogat ulterior, și care au fost menținute prin dispozițiile unui nou act al Uniunii. În schimb, obiectul litigiului nu poate fi extins la obligații care rezultă din noi dispoziții care nu au echivalent în versiunea inițială a actului în cauză, sub sancțiunea de a constitui
3. În cazul în care, în cursul procesului legislativ, împrejurări speciale, precum lipsa unei luări de poziție clare a legiuitorului sau lipsa de precizie în ceea ce privește stabilirea domeniului de aplicare al unei dispoziții de drept al Uniunii, dau naștere unei situații de incertitudine, nu este posibil să se constate că, la expirarea termenului acordat în avizul motivat, exista o obligație suficient de clară pentru statele membre de a transpune o directivă.

(a se vedea punctele 140-142)